

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΚΟΣΜΑΤΟΠΟΥΛΟΣ

τό Ἀναγνωστικό
τῶν
Εὐαγγελίων

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΑΤΑΚΗ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πρόλογος	11
Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ Λόγος	19
Ἡ γέννηση τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.	29
Οἱ πειρασμοί στήν ἔρημο	36
Ἡ κλήση	46
Τό πεθαμένο νερό καί τό κρασί τῆς ἀγάπης	53
Ἡ ἐπί τοῦ ὄρους Ὀμιλία	61
Ἰδοῦ ἐξῆλθεν ὁ σπείρων τοῦ σπεῖραι	87
Καί τό ὄνομα αὐτοῦ Λεγεών.	95
Ἡ ἀνάσταση τῆς κόρης τοῦ Ἰακείρου καί ἡ θεραπεία τῆς αἱμορροούσης.	103
Ἡ συνομιλία τοῦ Ἰησοῦ μέ τόν Νικόδημο	110
Ἄνθρωπον οὐκ ἔχω	120
Ὁ Ἰησοῦς καί ἡ Σαμαρείτιδα	129
Οἱ δύο ἰχθεῖς καί οἱ πέντε ἄρτοι	139
Ὁ πρῶτος λίθος	148
Ἡ Μεταμόρφωση	156
Ἡ θεραπεία τοῦ ἐπιληπτικοῦ παιδιοῦ	165
Τί ποιήσω ἵνα ἔχω ζωήν αἰώνιον;	171
Τρεῖς παραβολές	181
Ὁ ἄσωτος υἱός	189

Ὁ ἄδικος διαχειριστής	197
Ὁ φτωχὸς Λάζαρος, ὁ πλούσιος καὶ ἡ ἐσχάτη κρίσις . . .	204
Ὁ τελώνης καὶ ὁ Φαρισαῖος	217
Οἱ ταλανισμοὶ κατὰ τῶν Φαρισαίων	224
Ἡ παραβολὴ τῶν ταλάντων	234
Ἡ ἀνάστασις τοῦ Λαζάρου	242
Ἐλήλυθεν ἡ ὥρα	250
Ἡ νύχτα τῆς Γεθσημανῆ	261
Ἐμίσησάν με δωρεάν	269
Ἡ Σταύρωση	283
Ἡ πορεία πρὸς Ἑμμοαύς	292
Τὸ φῶς πού φέγγει στὸν Ἄδην	298

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Στή μνήμη τοῦ Γιάννη Ζήκα

Τά Εὐαγγέλια, μέ τήν ἀμεσότητα πού χαρακτηρίζει τόν λόγο τους, βρίσκονται πάντα μπροστά μας, καί θά βρίσκονται μπροστά μας μέχρι συντελείας τοῦ αἰῶνος. Μπροστά μας καί ὡς πρὸς τόν χρόνο καί ὡς πρὸς τό νόημα. Τά Εὐαγγέλια δέν ἀποτελοῦν ποτέ παρελθόν. Μήτε ἀπευθύνονται στό μέλλον. Εἶναι παρόντα σέ ὅλες τίς ἐποχές, καί τό νόημά τους εἶναι πάντα παρόν, προπαντός ὅταν, σάν πικρή ἀρρώστια πού μαστίζει τήν ἀνθρώπινη ὑπαρξή, κυριαρχεῖ ἡ ἀπουσία νοήματος. Ἄν καί ἡ ἀπουσία νοήματος ἔχει μεταβάλει τοῦτο τόν κόσμο σέ τόπο ἀφόρητης ἐξορίας, ἔρχονται τά Εὐαγγέλια νά προσδώσουν νόημα καί περιεχόμενο ἐκεῖ πού τίποτα δέν φέγγει, ἐκεῖ πού δέν εἶναι τίποτα ὁρατό. Μέ τά Εὐαγγέλια ὁ ἄνθρωπος ἀντιπαλεύει τόν μηδενισμό, πού διαβρώνει ὅλες τίς ἐκφάνσεις τῆς καθημερινῆς ζωῆς, καί τούτη ἡ πάλη παίρνει συχνά σωματικό χαρακτήρα.

Μέσα στοὺς αἰῶνες τά Εὐαγγέλια προσεγγίστηκαν μέ

ποικίλους τρόπους, ἀλλά ἡ ἐποχή μας προσφέρει τή δυνατότητα μιᾶς πιό εἰλικρινοῦς προσέγγισης, ἀκριβῶς λόγω τῆς γύμνιας τῆς ἀπό ἰδεολογικά σχήματα καί προσχήματα, καί τῆς ἔλλειψης νοήματος στή ζωὴ τῶν ἀνθρώπων. Παγιδευμένοι στήν πραγματικότητα ὅπως μᾶς τήν πληροφοροῦν οἱ αἰσθήσεις, ἀδυνατοῦμε νά προσεγγίσουμε τό Πραγματικό, πού προβάλλει ἀπρόβλεπτο.

Πλησιάζουμε τὰ Εὐαγγέλια ὡς τυφλοί τοῖς ὅμμασι καί ἀνοικτοί τῇ καρδίᾳ. Γιατί, ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ ἀκούγεται μόνο μέσα στή σιωπῇ. Μέσα στή σιωπῇ τῆς ἐνατένισης, τῆς προσήλωσης, τῆς ἡσυχίας. Ἀκούγεται ὅταν οἱ αἰσθήσεις συστέλλονται καί στρέφονται πρὸς ἑαυτόν. Ἐτσι μπορεῖ κανεὶς νά ἀντιπαλέψει «τὴν ἁμαρτία τοῦ κόσμου τούτου», τὴν ἀνικανότητα τοῦ ἀνθρώπου νά ἀπελευθερωθεῖ ἀπ' τὴ βιαιότητα τοῦ ἴδιου τοῦ ἑαυτοῦ του.

Ἡ βία τοῦ κόσμου, δίχως τό ἔσοπτρον τοῦ πνεύματος, εἶναι ἀδύνατο νά φανερώσει τό σκοτεινὸ τῆς πρόσωπο καί τὴν καταγωγὴ τῆς. Γιά νά ἀνατραποῦν τὰ εἰδῶλα χρειάζεται κρυστάλλινη καθαρότητα πού τίποτα νά μὴν τὴ σκιάζει ἐντός σου, γιὰ νά πεῖς αἰνιγματικά τό «ἐν μέρει γνωρίζομεν καί ἐν μέρει προφητεύομεν». Εἶναι ἀδύνατο νά καταλάβουμε σέ ποιά βάθη συντελεῖται ἡ μεταμόρφωση τοῦ ἀνθρώπου. Καί εἶναι σωστό καί δίκαιο αὐτό, γιατί στά πέρατα τοῦ ἑαυτοῦ μας δέν ὑπάρχουν κανόνες, δέν ὑπάρχουν στηρίγματα, δέν ὑπάρχουν βοήθειες καί συνταγές σωτη-

ρίας. «Περνᾷς ἀπό τῆ σκότωση γιά νά ἀλλάξεις πολιτεία», ὅπως λέγει καί ὁ ἄββας Ἰσαάκ ὁ Σϋρος.

Μπροστά σέ ἕνα ξερίζωμα κάθε ἀνθρώπινης διάστασης, σέ μιὰ βοή καί ἕνα σάλεμα τῶν θεμελίων, μένει κανείς ἀποσβολωμένος καί ἀκούει αὐτό πού ἄκουσε ὁ προφήτης ἀπό τό στόμα τοῦ Θεοῦ: «Θά σαλέψω γῆ καί οὐρανό γιά νά μείνει αὐτό πού δέν σαλεύεται». Τούτη ἡ αἰσθησιμυστηριωδῶς, σάν νέφος σκοτεινό, διαπερνᾷ ὅλα τά γεγονότα. Ἐτσι τά γεγονότα πού διαδραματίζονται στά Εὐαγγέλια μοιάζουν νά μᾶς μιλοῦν μέ λόγια ἄρρητα, πανάρχαια καί νέα, ἀπό καταβολῆς τούτου τοῦ κόσμου, καί μᾶς ἐστιάζουν σέ ἕνα παρόν πού τό μυστήριό του δέν γνωρίζουμε καί πάντα μᾶς διαφεύγει. Τά πλησιάζουμε ὅπως ἡ αἰμορροῦσα γυναίκα πλησίασε τόν Ἐνσαρκωμένο Λόγο. Φοβισμένη, ἄρρωστη, πληγωμένη, μέσα στό πλῆθος πού τόν συνέθλιβε, τόν πλησίασε μέ τήν ἄφατη πίστη ὅτι ἀγγίζοντας τήν ἄκρη τοῦ ἱματίου του καί μόνο θά γίνη καλῶς. Κι ἐκεῖνος εἶπε: *Τίς μου ἤψατο τῶν ἱματίων;* καί ἔλεγον αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ: *βλέπεις τὸν ὄχλον συνθλίβοντά σε, καί λέγεις τίς μου ἤψατο;* (Μάρκ. 5, 30-31). («Ποιός μου ἄγγιξε τά ἐνδύματα;») Καί οἱ μαθητές του τοῦ ἔλεγαν: «Βλέπεις τόν κόσμο νά σέ συνθλίβει, κι ἐσύ λέγεις ποιός μέ ἄγγιξε;»)

Στό χαρμόσυνο ἄγγελμα τῆς οὐράνιας βασιλείας, οἱ κραδασμοί ἐνός λόγου πού διαπερνᾷ τά πάντα καί δέν παύει νά ἀποκαλύπτει ἐδῶ καί χιλιάδες χρόνια ἕνα πνεῦμα πού ἀνασταίνεται μέσα σέ λέξεις ζωντανές, ἕνα πνεῦμα πού ἔρχεται ἀπό ἄλλοῦ, ἐγείρουν τό σῶμα καί τό διαποτίζουν σέ μιὰ βαθιά σαρκική σχέση. Στά Εὐαγγέλια δέν ὑπάρχει

ἀντίθεση μεταξύ νοῦ καί καρδιᾶς. Ἡ πνευματική πορεία τοῦ ἀνθρώπου ἔγκειται στήν προσπάθεια νά εἰσέλθει ὁ νοῦς στήν καρδιά, ὥστε μέ τήν καρδιά καί νά σκέφτεται καί νά αἰσθάνεται. Αἴσθημα καί σκέψη πᾶνε μαζί, ὅταν ἡ σκέψη πορεύεται ἐντός τῆς ἀποκαθαρμένης ἀπό τά πάθη καρδιᾶς, λυτρωμένη ἀπό τήν ἴδια της τή βία, καί ἡ καρδιά γίνεται τό πνευματικό κέντρο τοῦ ὅλου ἀνθρώπου, ὅπου συντελεῖται ἡ ἐνότητά του. Ἐκεῖ ὑπερβαίνεται ὁ ἐσωτερικός διχασμός τοῦ ἀνθρώπου καί ἡ ἀντίθεση σώματος καί ψυχῆς. Ἡ νοήμων καρδιά πού δέχτηκε τή χάρη τοῦ Θεοῦ δέν εἶναι πιά διχασμένη, καί ἀπό πέτρινη γίνεται σάρκινη.

Ὁ λόγος τῶν Εὐαγγελίων βρίσκεται πάντα ἐκεῖ, ἀλώβητος στούς αἰῶνες καί μᾶς περιμένει νά τόν ἐγκολπωθοῦμε. Ποτέ δέν παύει νά μᾶς θέτει σέ ἐγρήγορση καί νά ἐγείρει ἐρωτήματα. Τά Εὐαγγέλια εἶναι ἡ πηγὴ γιά τοὺς ἀτελεύτητα διψασμένους. Τροφή γιά τό πνεῦμα καί τήν καρδιά μας. Τά λόγια τους εἶναι λόγια φωτός, ἀλλά καί φωτιᾶς. Κάθε ἐρμηνεία πού τά περιορίζει ἀποκρύπτει τόν οἰκουμενικό καί διαχρονικό τους χαρακτήρα.

Πολλοί θεωροῦν τά Εὐαγγέλια ὡς κάτι περιορισμένο, ἀγνοώντας τό βαθύτερο περιεχόμενό τους. Φοβοῦνται πῶς ἂν ἐπικεντρωθοῦν στά Εὐαγγέλια θά στερηθοῦν τό ταξίδι στό πέλαγος τῶν ἀτέρμονων πραγμάτων τῆς ζωῆς. Στά Εὐαγγέλια περιέχεται ὁλόκληρη ἡ ἱστορία τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ καταβολῆς κόσμου, καί σκιαγραφεῖται ἡ πνευματική περι-

πέτεια καί ἡ ἀγωνία του. Ἔρχονται καί μᾶς ἀφυπνίζουν ὅταν καθεύδουμε, εἰσάγοντάς μας σέ ἕναν κόσμο πού δέν θά θέλαμε νά τόν ἐγκαταλείψουμε ποτέ. Μᾶς καλοῦν νά ἀφεθοῦμε στό Πνεῦμα πού τά διαπερνᾷ καί τά διακατέχει, καί τότε μᾶς ἀποκαλύπτονται. Καί εἶναι σάν νά ἀποκαλύπτονται γιά πρώτη φορά, παρότι ὅλα εἶναι ἤδη ἀποκεκαλυμμένα. Τό περιεχόμενό τους μοιάζει νά μήν ἐξαντλεῖται ποτέ. Μποροῦμε νά ἀντλοῦμε συνέχεια, καί τό ἄντλημα νά εἶναι πάντα καινούριο. Εἶναι ἡ πηγὴ ἀπ' ὅπου ἀναβλύζει τό νερό πού μᾶς ξεδιψᾷ, πού δέν θολώνει καί δέν ἀλλοιώνεται. Δέν εἶναι γιά νά τά ἐρμηνεύσουμε, ἀλλά γιά νά τά ἐνστερνιστοῦμε.

Σάν ἀπαλή βροχή, χωρίς νά προκαλεῖ κανένα δέος καί κανέναν φόβο ἐμφανίζεται ὁ Κύριος. Μίλησε μαζί μας πρόσωπο πρὸς πρόσωπο, χωρίς νά τόν συνοδεύει καμιὰ ἱεροτελεστία, καμιὰ ἐκδήλωση ἱερότητας. Μίλησε μαζί μας, μέ λόγια πού ἀκούγονταν γιά πρώτη φορά στόν κόσμο. Μίλησε σάν νά μιλοῦσε σέ φίλους καί ἀδελφούς.

Ὁ Ἰησοῦς, πλὴν τῶν Φαρισαίων καί τῶν γραμματέων, δέν κατηγορεῖ κανέναν, οὔτε γιά τίς ἁμαρτωλές πράξεις, οὔτε γιά τίς παραλείψεις του, οὔτε γιά τήν ἀσέβειά του. Καί τό πνεῦμα τοῦ Χριστοῦ ἀντικατοπτρίζεται πλήρως στόν λόγιο τῆς Πρώτης Ἐπιστολῆς τοῦ Ἰωάννη (2, 10-11). Ὁ ἀγαπῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἐν τῷ φωτὶ μένει, καὶ σκάνδαλον ἐν αὐτῷ οὐκ ἔστιν· ὁ δὲ μισῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἐν τῇ σκοτίᾳ ἐστὶ καὶ ἐν τῇ σκοτίᾳ περιπατεῖ, καὶ οὐκ οἶδε ποῦ ὑπάγει, ὅτι ἡ σκοτία ἐτύφλωσε τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ. (Ἐκεῖνος πού ἀγαπᾷ τὸν ἀδελφὸ του μένει στό φῶς, καί δέν ὑπάρχει τίποτε πού νά τόν κάνει νά σκοντάψει. Ἐκεῖνος

ὅμως πού μισεῖ τόν ἀδελφό του βρίσκειται στό σκοτάδι καί στό σκοτάδι περπατᾷ, καί δέν ξέρεי πού πηγαίνει, γιατί τό σκοτάδι τύφλωσε τά μάτια του.) Ὁ λόγος τοῦτος σημαίνει τήν ἐσωτερική ἀπελευθέρωση ἀπό πάθη αἰώνια, πού ἀφανίζουν τή ζωή τοῦ ἀνθρώπου. Ὑποδεικνύει τό βλέμμα μέ τό ὅποιο πρέπει νά βλέπουμε τόν ἄλλον ἄνθρωπο. Ἡ διαύγεια συμπορεύεται μέ τήν ἀγάπη πρὸς τόν ἀδελφό, καί ἡ τυφλότητα μέ τό μίσος.

«Ἀγάπη θέλω καί ὄχι θυσία» (Ματθ. 9, 13· Ὡσηέ 6, 6). Ἡ πάσχουσα ἀγάπη εἶναι πού προσδίδει ὑπόσταση καί στόν ἀγαπῶντα καί στόν ἀγαπώμενο, αὐτή εἶναι πού μᾶς λέγει ὅτι δέν εἶναι ἄλλο τό νόημα τῆς ζωῆς καί ἄλλο ἡ ζωή. Ἡ ὑπόσταση πού δίνει ἡ ἀγάπη δέν ἀφαιρεῖται ποτέ ἀπ' τόν ἄνθρωπο, μήτε ἐκμηδενίζεται.

Τά Εὐαγγέλια δέν εἶναι γιά νά τά φέρουμε στά μέτρα μας, προβάλλοντας μέσω αὐτῶν τίς ἐπιδιώξεις καί τίς ἐγκόσμιες φιλοδοξίες μας, τή δίψα γιά κυριαρχία καί δύναμη, ἢ τήν ἠθικολογία καί τίς ἰδεοληψίες μας. Μήτε κατατάσσοντάς τα στούς μύθους νά πιστεύουμε ὅτι ξεμπερδέψαμε μέ μερικά θρησκευτικά φληναφήματα. Καθότι, περιέργως, ὅ,τι λέγεται στά Εὐαγγέλια, ἀργά ἢ γρήγορα θά τό βροῦμε μπροστά μας.

Ἡ προσέγγιση τῶν Εὐαγγελίων δέν εἶναι ἀπλῶς θέμα «ἀνοιχτοῦ μυαλοῦ» ἢ ἐπιστημονικῆς ἔρευνας, ἀλλά μιᾷ ἐσωτερικῇ φανέρωση. Δέν εἶμαι ἐρευνητής τῶν γραφῶν, μήτε ὑπομνηματιστής, ἀλλά κάποιος πού θέλει νά ἐξηγή-

σει τίς βαθύτερες ροπές του, νά ἀφεθεῖ στόν λόγο τους καί νά ἐξηγηθεῖ ὁ ἴδιος ἀπ' αὐτόν.

Γιά νά ἀναδυθεῖ στήν ἐπιφάνεια ἡ ἐπιθυμία ἐκείνη πού ὑπάρχει στά βάθη τοῦ εἶναι μας νά ἀκολουθήσουμε τόν Χριστό, χρειάζεται νά διέλθει μέσα ἀπό δοκιμασίες, οἱ ὁποῖες γίνονται πνευματικές δοκιμασίες ἀνάλογα μέ τό κατά πόσο ἀναλαμβάνουμε τό βάρος τους, καί ἀνάλογα μέ τό μέγεθος τῆς ὑπομονῆς ἀπέναντί τους.

Ἡ ἐπιθυμία τούτη δέν μπορεῖ παρά νά εἶναι ἰδιαζόντως ἐρωτική καί μόνο ἐρωτική, ἕνας βαθύς πόθος πού δέν μπορεῖ νά ἀποτελεῖ καρπό κάποιας ἀγοραίας μίμησης. Δέν ἀκολουθεῖ τά πρότυπα τοῦ κόσμου, καί δέν τή χαρακτηρίζει ἡ κίνηση καί ἡ δράση προκειμένου νά ἐκπληρωθεῖ. Δέν ἀκολουθεῖ τόν κοινό δρόμο τῶν ἐπιθυμιῶν, πού μένοντας ἀνεκπλήρωτες στοιχειώνουν βασανιστικά τόν ἄνθρωπο, ἐνῶ ἅπαξ καί ἐκπληρωθοῦν ἀφήνουν πίσω τους τό κενό. Εἶναι ἡ ἐπιθυμία τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ πρός τόν Πατέρα, ἀλλά καί πρός τόν κόσμο, ἐπιθυμία πού σπάνια βρίσκουμε πρότυπά της, ἀλλά καί ἂν τά βροῦμε δυσκολευόμαστε ἢ ἀδυνατοῦμε νά τά ἀκολουθήσουμε. Ὅμως ἡ δίψα παραμένει. Καί τίκεται ἡ ἀνάγκη νά γίνουμε πατέρας καί μητέρας τοῦ ἴδιου μας τοῦ ἑαυτοῦ. Εἶναι ἡ γέννηση πού μετατρέπει τόν ἄνθρωπο σέ ἀνθρωπότητα, τοῦ ἀνθρώπου πού δαπανᾶται προσφερόμενος καί οὐδέποτε ἀναλώνεται.

Δέν μέ ἐνδιαφέρει ἂν οἱ συγγραφεῖς τῶν Εὐαγγελίων εἶναι τέσσερις ἢ περισσότεροι, κι ἂν γράφτηκαν σέ μιᾷ χρονικῇ περίοδῳ πολλῶν ἐτῶν. Μέ ἐνδιαφέρει πρωτίστως τό πνεῦμα πού τά διέπει. Καί τό πνεῦμα εἶναι σέ ὅλα τό ἴδιο.

Μήτε ἔχει σημασία ἂν ἓνα περιστατικό περιγράφεται ἢ ἀναφέρεται σέ ἓνα ἢ δύο ἀπ' τά Εὐαγγέλια καί ὅχι σέ ὅλα. Ἀντιθέτως, αὐτό μέ πείθει ἀκόμη περισσότερο γιά τή γνησιότητά τους καί τήν ἀλήθεια τους, διότι εἶναι σάν νά συμπληρώνει τό ἓνα τό ἄλλο, μέσα στό ἴδιο πνεῦμα θέασης τῶν πραγμάτων.

Τοῦτο δέν θά μπορούσε νά ἐπιτευχθεῖ ἂν δέν ὑπῆρχε μιᾶ ἄνωθεν φώτιση, προκειμένου νά ὁλοκληρωθεῖ ἡ ἀποκάλυψη τοῦ Θεοῦ καί Πατρός μέσω τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἡ ὁποία ξεκίνησε μέ τήν Παλαιά Διαθήκη. Τό νόημα τῶν κειμένων πού ἀπαρτίζουν τή Βίβλο, ἀπό τά χρόνια τοῦ Ἀβραάμ μέχρι τήν Ἀνάσταση τοῦ Χριστοῦ, δίνουν καί τό νόημα τῆς πίστεως καί τῆς ζωῆς ὅσων ἀκολουθοῦν τόν Χριστό. Ἡ Καινή Διαθήκη διαφωτίζει τήν Παλαιά, ἀνακαλώντας τά λόγια τῶν προφητῶν πού μίλησαν γιά τόν ἐρχομό τοῦ Χριστοῦ.

Ἐντρυφῶ στόν λόγο τους καί κυριεύομαι ἀπό τό αἶσθημα μιᾶς χαροποιῦ ἀναμονῆς, μιᾶς διαύγειας πού ἀντανεκλᾶται στή σιωπή, μιᾶς φωτεινότητος πού καταλαγιάζει τίς ἀνησυχίες μου. Δέν μέ ἐνδιαφέρει νά δώσω ἄλλη μιᾶ ἐξήγηση τῶν Εὐαγγελίων, ἄλλη μιᾶ ἐρμηνεία τους ἀνάλογα μέ τό πνεῦμα καί τίς συνθῆκες τῆς ἐποχῆς, ἀλλά νά ψάψω κατά τό δυνατόν τά ἱμάτια τοῦ Θεοῦ Λόγου, πού εἶναι τά Εὐαγγέλια, καί ψάφοντας τά ἱμάτια νά ἀγγίξω τό σῶμα τοῦ Χριστοῦ. Νά ἀνατείλει μέσα μου ἡ ἐλπίδα, πού ὑπερνικᾷ τή φθορά καί τόν θάνατο.

A.K.

ΕΝ ΑΡΧΗ ΗΝ Ο ΛΟΓΟΣ*

[Κατά Ἰωάννην 1, 1-18]

*Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ Λόγος,
καὶ ὁ Λόγος ἦν πρὸς τὸν Θεόν,
καὶ Θεὸς ἦν ὁ Λόγος.
οὗτος ἦν ἐν ἀρχῇ πρὸς τὸν Θεόν.
πάντα δι' αὐτοῦ ἐγένετο,
καὶ χωρὶς αὐτοῦ ἐγένετο
οὐδὲ ἓν ὃ γέγονεν.
Ἐν αὐτῷ ζωὴ ἦν,
καὶ ἡ ζωὴ ἦν τὸ φῶς τῶν ἀνθρώπων.
καὶ τὸ φῶς ἐν τῇ σκοτίᾳ φαίνει,*

* Γιά τὰ χωρία τῆς Καινῆς Διαθήκης χρησιμοποιήθηκε τό ἐκκλησιαστικό κείμενο κατὰ τὴν πατριαρχικὴ ἐκδόση τοῦ 1904.

Γιά τὰ ἀποσπάσματα τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης χρησιμοποιήθηκε ἡ μετάφραση τῶν Ἑβδομήκοντα, ἐκδ. Ἀποστολικὴ Διακονία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

** Εὐχαριστῶ θερμὰ τὴν Ἀναστασία Μπύρου γιὰ τὴν πολύτιμη βοήθειά της.

καὶ ἡ σκοτία αὐτὸ οὐ κατέλαβεν.

Ἐγένετο ἄνθρωπος ἀπεσταλμένος παρὰ Θεοῦ, ὄνομα αὐτῷ Ἰωάννης· οὗτος ἦλθεν εἰς μαρτυρίαν, ἵνα μαρτυρήσῃ περὶ τοῦ φωτός, ἵνα πάντες πιστεύσωσι δι' αὐτοῦ. οὐκ ἦν ἐκεῖνος τὸ φῶς, ἀλλ' ἵνα μαρτυρήσῃ περὶ τοῦ φωτός.

Ἦν τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν,

ὃ φωτίζει πάντα ἄνθρωπον

ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον.

Ἐν τῷ κόσμῳ ἦν,

καὶ ὁ κόσμος δι' αὐτοῦ ἐγένετο,

καὶ ὁ κόσμος αὐτὸν οὐκ ἔγνω.

εἰς τὰ ἴδια ἦλθε,

καὶ οἱ ἴδιοι αὐτὸν οὐ παρέλαβον.

ὅσοι δὲ ἔλαβον αὐτόν,

ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν

τέκνα Θεοῦ γενέσθαι,

τοῖς πιστεύουσιν εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ, οἳ οὐκ ἐξ αἱμάτων, οὐδὲ ἐκ θελήματος σαρκός, οὐδὲ ἐκ θελήματος ἀνδρός, ἀλλ' ἐκ Θεοῦ ἐγεννήθησαν.

Καὶ ὁ λόγος σὰρξ ἐγένετο

καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν,

καὶ ἐθεασάμεθα τὴν δόξαν αὐτοῦ,

δόξαν ὡς μονογενοῦς παρὰ πατρός,

πλήρης χάριτος καὶ ἀληθείας.

Ἰωάννης μαρτυρεῖ περὶ αὐτοῦ καὶ κέκραγε λέγων· οὗτος ἦν ὃν εἶπον, ὃ ὀπίσω μου ἐρχόμενος ἔμπροσθέν μου γέγονεν, ὅτι πρῶτός μου ἦν.

Καὶ ἐκ τοῦ πληρώματος αὐτοῦ

ἡμεῖς πάντες ἐλάβομεν

καί χάριν ἀντὶ χάριτος·

ὅτι ὁ νόμος διὰ Μωϋσέως ἐδόθη, ἡ χάρις καὶ ἡ ἀλήθεια διὰ Ἰη-
σοῦ Χριστοῦ ἐγένετο. Θεὸν οὐδεὶς ἑώρακε πώποτε· ὁ μονογενὴς
υἱὸς ὁ ὢν εἰς τὸν κόλπον τοῦ πατρὸς, ἐκεῖνος ἐξηγήσατο.

(Ἐν Ἀρχῇ ἦταν ὁ Λόγος,

καὶ ὁ Λόγος ἦταν ὡς πρὸς τὸν Θεό,

καὶ Θεός ἦταν ὁ Λόγος.

Αὐτός ὑπῆρχε ἐν ἀρχῇ πρὸς τὸν Θεό.

Τὰ πάντα μέσω αὐτοῦ ἐγιναν,

καὶ χωρὶς αὐτοῦ τίποτε δέν θά γινόταν

ἀπὸ ὅσα ἔχουν γίνει.

Αὐτός ἦταν ἡ ζωή,

καὶ ἡ ζωὴ ἦταν τὸ φῶς τῶν ἀνθρώπων.

Καὶ τὸ φῶς φωτίζει μέσα στό σκοτάδι,

καὶ τὸ σκοτάδι δέν τό κατέλαβε.

Ἐμφανίστηκε κάποιος ἄνθρωπος, ἀπεσταλμένος ἀπὸ τὸν
Θεό, πού τό ὄνομά του ἦταν Ἰωάννης. Αὐτός ἦρθε γιὰ νά
δώσει μαρτυρία, νά μαρτυρήσει περὶ τοῦ φωτός, γιὰ νά πι-
στέψουν ὅλοι δι' αὐτοῦ. Δέν ἦταν ἐκεῖνος τὸ φῶς, ἀλλὰ γιὰ
νά μαρτυρήσει περὶ τοῦ φωτός.

Τὸ φῶς τὸ ἀληθινό,

τό ὁποῖο φωτίζει κάθε ἄνθρωπο,

ἐρχόταν στόν κόσμο.

Ἐντός τοῦ κόσμου ἦταν,

καὶ ὁ κόσμος μέσω αὐτοῦ δημιουργήθηκε,

ἀλλὰ ὁ κόσμος δέν τόν ἀναγνώρισε.

Στόν δικό του τόπο ἦρθε,

καί οἱ δικοί του δέν τόν δέχτηκαν.

Σέ ὅσους ἔμωσ τόν δέχτηκαν,

ἔδωσε ἐξουσία

νά γίνουν τέκνα τοῦ Θεοῦ,

σέ ἐκείνους πού πιστεύουν στό ὄνομά του, οἱ ὅποιοι οὔτε ἀπό αἵματα, οὔτε ἀπό θέλημα σαρκός, οὔτε ἀπό θέλημα ἀνδρός, ἀλλά ἀπό τόν Θεό γεννήθηκαν.

Καί ὁ Λόγος ἔλαβε σάρκα

καί σκήνωσε ἀνάμεσά μας,

καί εἶδαμε τή δόξα του,

δόξα ὡς μονογενοῦς παρά τοῦ Πατρός,

πλήρης χάριτος καί ἀληθείας.

‘Ο Ἰωάννης δίνοντας μαρτυρία γι’ αὐτόν ἔκραζε λέγοντας:

«Αὐτός εἶναι γιά τόν ὁποῖο εἶπα πῶς Ἐκεῖνος πού ἔρχεται με-
τά ἀπό μένα εἶναι ἀνώτερός μου, γιατί ὑπῆρχε πρίν ἀπό μένα».

Ἀπό τήν πληρότητά του

πήραμε ὅλοι ἐμεῖς,

τή μία χάρη κατόπιν τῆς ἄλλης·

διότι ὁ Νόμος δόθηκε διὰ τοῦ Μωυσέως, ἡ χάρη καί ἡ ἀλή-
θεια ἤρθαν διὰ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Τόν Θεό ποτέ κανεῖς
δέν τόν εἶδε· ὁ μονογενής Υἱός πού εἶναι στόν κόλπο τοῦ
Πατρός, ἐκεῖνος τόν ἔκανε γνωστό.)

Ἡ ἀρχική φράση τοῦ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγελίου Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ Λόγος (Ἰωάν. 1, 1) παραπέμπει στήν πρώτη φράση τῆς Βί-
βλου Ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ θεός τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν (Γέν. 1,

1). Ἄν ἡ ρήση *Ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν* τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης σημαίνει ὅτι σ' αὐτή τήν ἀρχή ἀντιστοιχεῖ καί ἕνα τέλος, ἡ ρήση *Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ Λόγος* δέν ὑπόκειται σέ χρονικές διαδικασίες, εἰσάγοντας μιάν ἀρχή ἐπέκεινα ὁποιοδῆποτε «τέλους», ἀλλά καί πέραν ὁποιασδῆποτε «ἀρχῆς». Ὑποδηλώνει τήν ἀναδημιουργία τοῦ κόσμου διά τοῦ Λόγου, τοῦ ἀποδιωγμένου καί παρανοημένου, θέτοντας ἕνα νέο θεμέλιο στήν πνευματική ζωή τῆς ἀνθρωπότητος. Τό *Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ Λόγος*, συμπληρωμένο ἀπό τό *Ὁ Θεός ἀγάπη ἐστίν* (Α' Ἐπιστ. Ἰωάν. 4, 8), δείχνει ποιό εἶναι τό πραγματικό πνευματικό θεμέλιο τοῦ κόσμου.

Ὁ Λόγος στό Εὐαγγέλιο τοῦ Ἰωάννη δηλώνει τή φανέρωση τοῦ Θεοῦ, καθότι στό πρόσωπο τοῦ Χριστοῦ γνωρίζεται ὁ Θεός. Τοῦτο δέν σημαίνει ὅτι στήν Παλαιά Διαθήκη δέν ὑπάρχουν προτυπώσεις καί προαγγελίες τοῦ Χριστοῦ πού προετοιμάζουν τήν ἀνθρωπότητα γιά τήν ἔλευσή του. Οἱ προτυπώσεις καί οἱ προαγγελίες αὐτές γίνονται μάλιστα ἐναργέστερες, ἰδωμένες στό φῶς τῆς ἀρχῆς τοῦ Λόγου, καί ἀναδεικνύονται πλήρως ὡς πρός τή σημασίαν τους, δείχνοντας ὅτι οἱ δύο Διαθήκες ἀποτελοῦν συνέχεια τῆς μιᾶς ἀποκαλύψεως τοῦ Θεοῦ. Χαρακτηριστική εἶναι ἡ πρώτη ἐμφάνιση τοῦ Ἰησοῦ στή συναγωγή τῆς γενέτειράς του Ναζαρέτ, ὅταν διαβάζει ἀπό τόν Ἡσαΐα (61, 1-2) τήν περικοπή: *Πνεῦμα κυρίου ἐπ' ἐμέ, οὗ εἵνεκεν ἔχρισέν με· εὐαγγελίσασθαι πτωχοῖς, ἀπέσταλκέν με, ἰάσασθαι τοὺς στυγεροὺς καὶ τῇ καρδίᾳ, κηρύττειν αἰχμαλώτοις ἄφεσιν καὶ τυφλοῖς ἀνάβλεψιν, καλέσαι ἐνιαντὸν κυρίου δεκτόν.* (Τό Πνεῦμα τοῦ Κυρίου μέ κατέχει, γιατί μέ ἔχρισε, μέ ἀπέστειλε νά φέρω χαρμόσυνο ἄγγελμα στοὺς φτωχοὺς, νά θε-

ραπεύσω ἐκείνους πού ἔχουν καρδιά συντετριμμένη, νά κηρύξω στούς αἰχμαλώτους τήν ἀπελευθέρωση καί στούς τυφλούς τήν ἀνάβλεψη, καί νά διακηρύξω ὅτι ἦρθε ὁ καιρός πού ὁ Κύριος θά φέρει τή σωτηρία.)

Καί ἀφοῦ τύλιξε τό βιβλίο τῆς προφητείας καί τό ἔδω-σε στόν ὑπηρέτη, ἀπευθυνόμενος στούς συγκεντρωμένους, εἶπε· *Σήμερον πεπλήρωται ἡ γραφή αὕτη ἐν τοῖς ὡσιν ὑμῶν* (Λουκ. 4, 21). (Σήμερα ἐκπληρώνεται ἡ γραφή πού ἀκούσατε.) Καί ὅταν κάποιος νομοδιδάσκαλος τόν ρωτᾷ (Λουκ. 10, 27) πῶς θά κερδίσει τήν αἰώνια ζωή, ὁ Ἰησοῦς ἀναφέρει δύο χωρία. Ὑἱνα ἀπό τό Δευτερονόμιο (6, 5), *Ἀγαπήσεις κύριον τόν θεόν σου ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου καί ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου καί ἐξ ὅλης τῆς δυνάμεώς σου*. (Νά ἀγαπήσεις Κύριο τόν Θεό σου μέ ὅλη τήν καρδιά σου καί μέ ὅλη τήν ψυχή σου καί μέ ὅλη τή δύναμή σου.) Καί ἕνα ἀπό τό Λευιτικόν (19, 18), *Ἀγαπήσεις τόν πλησίον σου ὡς σεαυτόν*. (Νά ἀγαπήσεις τόν πλησίον σου ὅπως τόν ἑαυτό σου.)

Καί στούς δύο ἀποκαρδιωμένους μαθητές στόν δρόμο πρός Ἑμμαούς, ἔρχεται ὁ ἀναστημένος Χριστός γιά νά τούς διαφωτίσει καί νά τούς ἐξηγήσει τί λέγουν οἱ Γραφές περί τοῦ ἐρχομοῦ του, ξεκινώντας ἀπό τόν Μωυσῆ καί τούς προφῆτες.

Ἡ προσέγγιση τῶν Γραφῶν μέσα ἀπό τό φῶς τῆς ἐνανθρώπισης τοῦ Θεοῦ Λόγου μᾶς ὠθεῖ πρός μία ἐκ νέου ἀνάγνωσή τους. Τά πάντα στόν χριστιανικό κόσμο εἶναι ἀνάγνωση ἀναγνώσεως, ὁδηγώντας στήν πληρότητα τῆς ζωῆς τοῦ Χριστοῦ.

Ἡ ἀποπομπή τοῦ Ἀδάμ καί τῆς Εὕας, ἐπὶ παραδείγματι, ἀπό τόν παράδεισο, σημεῖο κομβικό γιά τήν ὅλη πορεία τοῦ ἀνθρώπινου γένους καί τήν ἴδρυση τοῦ πολιτισμοῦ, δέν

ὀφειλόταν, κατὰ τόν ἄββᾶ Ἰσαάκ τόν Σῦρο, στήν ἀνυπακοή τους, οὔτε τιμωρήθηκαν γι' αὐτό. «Διότι» ὅπως λέγει «εἶναι φανερό ὅτι ὁ Θεός δέν δημιούργησε τόν Ἀδάμ καί τήν Εὐά γιά νά παραμείνουν στόν παράδεισο, σέ ἕνα μικρό μόνο μέρος τῆς γῆς· ἀντίθετα, προορίζονταν νά ὑποτάξουν ὁλόκληρη τή γῆ. Γιά τόν λόγο αὐτό, δέν λέμε κἄν ὅτι τούς ἀπομάκρυνε ἐπειδὴ παραβίασαν τήν ἐντολή· γιατί τό θέμα εἶναι πῶς κι ἂν δέν εἶχαν παραβιάσει τήν ἐντολή, δέν θά τούς ἄφηνε στόν παράδεισο γιά πάντα».* Ὁ ἄββᾶς Ἰσαάκ γνωρίζει ὅτι σκοπός τοῦ Θεοῦ ἀποπέμποντας τόν Ἀδάμ καί τήν Εὐά δέν ἦταν νά τούς τιμωρήσει, ἀλλά νά τούς παραχωρήσει ὁλόκληρη τή γῆ, ὥστε νά φανερωθεῖ ἡ θεοείδεια τοῦ ἀνθρώπου, καί ἡ ἀγάπη πού ἔχει πρὸς τό πλάσμα του.

Ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ εἶναι τό Ρῆμα τοῦ Πατρός. Καί ὁ Ἰησοῦς Χριστός εἶναι ὁ ἐκφραστής τοῦ Ρήματος, ἐκφραστής τοῦ δημιουργικοῦ ἔργου τοῦ Θεοῦ. Τό λέγειν, τό ὁμιλεῖν τοῦ Ἰησοῦ εἶναι ταυτόχρονα καί πράξη, κάτι πού φαίνεται σέ ὅλα τά θαύματά του, εἴτε πρόκειται γιά θεραπείες, εἴτε γιά ἀναστάσεις νεκρῶν. Ὅλη ἡ διδασκαλία του δέν εἶναι παρά πράξη, πού διατυπώθηκε ἅπαξ καί ἔκτοτε ἐπαναλαμβάνεται στή ζωὴ αὐτῶν πού ἀκολουθοῦν τὰ βήματά του. Τήν Ἀνάσταση δέν πρέπει νά τήν ἐκλάβουμε ὡς δικαιοσύνη, ἀλλά ὡς τή σφραγίδα τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ, κατὰ τό *Εἶπεν καὶ ἐγένετο* (Γέν. 1, 3). Ὁ Χριστός δέν εἶναι ἀπλῶς ἕνας κήρυκας τῶν θείων λόγων. Ἡ στάση του δέν ἀποκλί-

* Ἀββᾶ Ἰσαάκ τοῦ Σύρου, Β', Λόγος ΛΘ' (κατὰ τήν ταξινόμηση τοῦ Brock καί τοῦ Νέστορος Καββαδᾶ στό δεύτερο μέρος τῶν Λόγων του).

νει ποτέ ἀπό τόν λόγο τοῦ Πατρός, ἀκόμῃ καί ὅταν ὁ λόγος ἀπορρίπτεται ἀπό τούς ἀνθρώπους. Τοῦτο δέν συμβαίνει ἐπειδή ἡ σχέση τοῦ Υἱοῦ πρὸς τόν Πατέρα εἶναι μιὰ γέμματα τρόμο ὑποταγῇ, ἀλλὰ εἶναι σχέση πού διέπεται ἀπὸ τὴν ἀγάπη. *Τὰ ῥήματα ἃ ἐγὼ λαλῶ ὑμῖν, ἀπ' ἐμαντοῦ οὐ λαλῶ* (Ἰωάν. 14, 10). (Τὰ λόγια πού σᾶς λέγω δέν τά λέγω ἀπ' τόν ἑαυτό μου.) Τὴ φράση αὐτὴ ἐπαναλαμβάνει ὁ Ἰησοῦς σέ κάθε περίσταση. Οἱ λόγοι πού ἐκστομίζει προέρχονται ἀπὸ τόν Πατέρα. Καί κάθε λόγος εἶναι πράξη.

Ἐγένετο ἄνθρωπος ἀπεσταλμένος παρὰ Θεοῦ, ὄνομα αὐτῷ Ἰωάννης· οὗτος ἦλθεν εἰς μαρτυρίαν ἵνα μαρτυρήσῃ περὶ τοῦ φωτός, ἵνα πάντες πιστεύσωσι δι' αὐτοῦ. οὐκ ἦν ἐκεῖνος τὸ φῶς, ἀλλ' ἵνα μαρτυρήσῃ περὶ τοῦ φωτός (Ἰωάν. 1, 6-8). Ὁ Ἰωάννης ὁ Βαπτιστής εἶναι ὁ ἀγγελιαφόρος τῆς θείας ἀγάπης, πού μέσω αὐτοῦ ἡ ἀνθρωπότητα γίνεται μάρτυρας τῆς ἀγάπης αὐτῆς. Εἶναι ἡ φωνὴ πού ἀναγγέλλει τὸ ἀσύλληπτο γιὰ τόν ἀνθρώπινο νοῦ γεγονός τῆς ἐνανθρώπισης τοῦ Χριστοῦ, ἐτοιμάζοντας τίς ὁδοὺς τοῦ Κυρίου. *Καὶ ὁ Λόγος σὰρξ ἐγένετο καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν, καὶ ἐθεασάμεθα τὴν δόξαν αὐτοῦ, δόξαν ὡς μονογενοῦς παρὰ πατρός, πλήρης χάριτος καὶ ἀληθείας* (Ἰωάν. 1, 14).

Τὸ μέγιστο γεγονός γιὰ τὴν ἀνθρωπότητα, τὸ ἀδιανόητο καὶ ἀκατανόητο, εἶναι ὅτι ὁ Λόγος ἔλαβε σάρκα καὶ φανερώθηκε σέ ὅλους. Τοῦτο μποροῦμε νὰ τὸ δοῦμε σάν μιὰ διαδικασία ἀποκάλυψης, μέ ὅ,τι αὐτό συνεπάγεται στὴ ζωὴ

τοῦ κάθε ἀνθρώπου. Ὅμως ὁ Λόγος θά διωχθεῖ, καί τό κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου θά ἀπορριφθεῖ: «Ἐντός τοῦ κόσμου ἦταν, καί ὁ κόσμος μέσω αὐτοῦ δημιουργήθηκε, ἀλλά ὁ κόσμος δέν τόν ἀναγνώρισε. Στόν δικό του τόπο ἦρθε, καί οἱ δικοί του δέν τόν δέχτηκαν».

Ἡ ἀνθρωπότητα ἀγωνίζεται αἰῶνες τώρα νά ἀπαλλαγεῖ ἀπό τόν Χριστό, ἐν ὀνόματι μιᾶς ψεύτικης ἐλευθερίας καί μιᾶς ἀπατηλῆς ἰσχύος, ἀλλά ὁ Χριστός εἶναι ἐκεῖ καί ἐξηγεῖ τίς Γραφές. Τό φῶς του, σέ πείσμα ὅλων αὐτῶν πού θέλουν τήν ἀνθρωπότητα ζεμένη στό μαγκανοπήγαδο τῆς Ἱστορίας καί τῆς αἰώνιας ἐπιστροφῆς, προτιμώντας τό σκοτάδι παρά τό φῶς, φέγγει μέσα στό σκότος καί δέν θά καταπνιγεῖ ποτέ ἀπ' αὐτό.

Ὁ Ἰωάννης ὁ Πρόδρομος εἶναι ἡ γέφυρα ἀνάμεσα στίς δύο Διαθῆκες, ἀνάμεσα στό *Ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ θεός τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν* (Γέν. 1, 1) καί τό *Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ Λόγος* (Ἰωάν. 1, 1). Τῇ μοίρα του τὴ σφραγίζει ὁ βίαιος θάνατος, ὅπως καί τῶν ἄλλων προφητῶν πού ἀπέκτειναν οἱ Ἰουδαῖοι.

Ἡ μαρτυρία τοῦ Ἰωάννη ἀφορᾷ ὁλόκληρο τόν βίο τοῦ ἀνθρώπου καί τήν πορεία του πάνω στή γῆ. Οὐδέποτε μιᾶς γιὰ τόν ἑαυτό του, ἀλλά μιᾶς στό ὄνομα ἐκείνου τοῦ ὁποίου τήν ἔλευση προαναγγέλλει. Σάν νά μᾶς ὁμιλεῖ ὡς μέτοχος στό μυστήριο τοῦ Ἀμνοῦ, τοῦ *Ἐσφαγμένου ἀπὸ καταβολῆς κόσμου* (Ἀποκ. 13, 8) (τοῦ Ἀμνοῦ τοῦ σφαγμένου ἀπὸ τότε πού δημιουργήθηκε ὁ κόσμος), ὡς στόμα ἐξ οὐρανοῦ πεμφθέν, πού ἔρχεται ἀπ' τήν αἰωνιότητα: «Ἐκεῖνος πού ἔρχεται μετὰ ἀπὸ μένα εἶναι ἀνώτερός μου, γιατί ὑπῆρχε πρὶν ἀπὸ μένα». Στή γνώση τοῦ Θεοῦ δέν ὑπάρχει

παρελθόν και μέλλον, ἀλλά ἀδιάπτωτο παρόν. Οὔτε ἡ χάρη και ἡ λύτρωση πού προαναγγέλλει ὁ Ἰωάννης ἀφορᾷ τὸ μέλλον, και μάλιστα ἓνα μέλλον προκαθορισμένο ἱστορικά, ἀλλά εἶναι ἓνα συνειδητό παρόν, μέ ὅ,τι αὐτό μπορεῖ νά σημαίνει στή σχέση μας μέ τήν Ἱστορία.

Καί ὅταν οἱ ἀπεσταλμένοι ἀπό τούς Φαρισαίους τῶν Ἱεροσολύμων ἱερεῖς και Λευῖτες ρωτοῦν τόν Ἰωάννη ποιός εἶναι και τί λέγει γιά τόν ἑαυτό του, ἐκεῖνος ἀνακαλεῖ τά λόγια τοῦ Ἡσαΐα (40, 3-8), ὄντας ὁ τελευταῖος, ἀλλά συνάμα και ὁ πρῶτος, τῶν προφητῶν· *Φωνή βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ Ἑτοιμάσατε τήν ὁδόν κυρίου, εὐθείας ποιεῖτε τὰς τρίβους τοῦ Θεοῦ ἡμῶν· πᾶσα φάραγξ πληρωθήσεται και πᾶν ὄρος και βουνός ταπεινωθήσεται, και ἔσται πάντα τὰ σκολιὰ εἰς εὐθεῖαν και ἡ τραχεῖα εἰς πεδία· και ὀφθήσεται ἡ δόξα κυρίου, και ὄψεται πᾶσα σάρξ τὸ σωτήριον τοῦ Θεοῦ· ὅτι κύριος ἐλάλησεν. φωνή λέγοντος Βόησον· και εἶπα Τί βοήσω; Πᾶσα σάρξ χόρτος, και πᾶσα δόξα ἀνθρώπου ὡς ἄνθος χόρτου· ἐξηράνθη ὁ χόρτος, και τὸ ἄνθος ἐξέπεσεν, τὸ δὲ ῥῆμα τοῦ θεοῦ ἡμῶν μένει εἰς τὸν αἰῶνα.*

(«Εἶμαι ἡ φωνή πού κράζει στήν ἔρημο, Ἑτοιμάσατε τήν ὁδὸ τοῦ Κυρίου, ἰσιῶστε τούς δρόμους τοῦ Θεοῦ ἡμῶν· κάθε φαράγγι ἃς ὑψωθεῖ και κάθε βουνό και ὄρος ἃς χαμηλώσει, και πεδιάδα ἃς γίνεῖ τὸ ἔδαφος τὸ ἀνώμαλο και τὰ τραχιά ὑψώματα κοιλάδα»· τότε ἡ δόξα τοῦ Κυρίου θά φανερωθεῖ, και θά τῇ δεῖ κάθε ἄνθρωπος· ὅτι ὁ Κύριος ἀλάλησε φωνή λέγοντας, «Φώναξε»· και εἶπα, «Τί νά φωνάξω;») Χορτάρι ἡ κάθε σάρκα και ἡ ὁμορφιά της σάν τὸ ἀγριολούλουδο· ξεραίνεται τὸ χόρτο και ὁ ἀνθός μαραίνεται, ὅμως ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ ἡμῶν μένει εἰς τὸν αἰῶνα.)